

آينه

اقتاب

جلیقه‌زرها مثل سابق نیستند

● **فریدون مجلسی،** دیپلمات سابق؛ اکنون هم که جلیقه‌زرها دوباره برگشته‌اند، باید دید شبکه‌هایی که این تجمعات را دوباره شکل داده‌اند، چه کسانی هستند؟ آیا آن‌طور که صداوسیما می‌گوید این یک مبارزه ضد سرمایه‌داری است؟ آیا کمونیست‌ها به میان می‌آیند؟ یا یک مبارزه عدالت‌خواهانه است که فقرا در آن حضور دارند؟ یا یک مبارزه با درون‌مایه آتارشیستی است که تخریب‌گران به واسطه آن یا به خیابان گذاشته‌اند؟ اظهارات پیش‌تر مکررون در تأمین خواسته‌ها و عدم انسجام بین گروه‌های شرکت‌کننده در میان جلیقه‌زرها و خسته‌شدن مردمی که از این تجمعات مورد آسیب قرار گرفته بودند، تظاهرات جلیقه‌زرها را رو به افول گذاشت. ازهمین‌رو تجمعات جدید جلیقه‌زرها را مثل سابق نمی‌توان ارزیابی کرد و نباید انتظار ایجاد یک موج جدید از آن داشت. به نظر می‌رسد در این‌تجمع دیگر مثل سابق یک تظاهرات ادامه‌دار نداشته باشیم؛ چراکه احتمال بازگشت همه گروه‌های سابق به جمع جلیقه‌زرها کم است. ضمن آنکه مطمئنا در تجمعات جدید نیز جلوی آتارشیست‌هایی که هفته‌های گذشته در میان جلیقه‌زرها بودند، توسط خود تجمّع‌کنندگان گرفته می‌شود.

تحریم

ایجاد حقوقی یک حمایت

● **کوروش احمدی،** اقدام دولت انگلیس در مورد اعطای حمایت دیپلماتیک یا سیاسی از زاغری را باید عمداً اقدامی نمادین و سیاسی با هدف افزایش فشار در این مورد به شمار آورد. لندن نمی‌تواند بر این مبنا، دعوایی علیه ایران در دیوان دادکستری بین‌المللی مطرح کند؛ چراکه ایران صلاحیت اجباری این دیوان را نپذیرفته و قرار خواهد داشت، ضمناً باید در نظر بگیریم نخواهد داشت. باین‌حال می‌توان پیش‌بینی کرد که دولت انگلیس ازاین‌پس تحت فشار بیشتری برای ائتلاف‌سازی علیه ایران از طریق جذب حمایت دیگر دولت‌ها و رجوع به نهادهای سیاسی و حقوق‌پشری بین‌المللی قرار خواهد داشت. ضمناً باید در نظر بگیریم که پرونده‌های مشابه دیگری نیز در دستگاه قضایی وجود دارد که ممکن است تحت تأثیر پرونده زاغری قرار گیرد. لذا با توجه به مشکلات دیگر ما در حوزه تحریم و اقدامات خصمانه تیم ترامپ و مشکلات منطقه‌ای، ارجح است که مقامات محترم قضایی رسیدگی به این پرونده بر مبنای رافت اسلامی را مدنظر قرار دهند.

کیم‌ان

جای نگرانی داشت نه افتخار!

● **حسین شریعتمداری،** این تلقی نیز در برخی از ادیان شکل گرفته است که جناب روحانی برای دورکردن افکار عمومی از وعده‌های فراوانی که داده‌اند و تقریباً همه آنها بر زمین مانده است، بار دیگر به داستان خیالی سایه جنگ! روی آورده‌اند تا بازهم بفرمایند که اگر برجام فاجعه‌آفرین بود و اگر کشایش اقتصادی به دست نیامد، اگر تورم و گرانی افسار‌ناسیخته به ملت تحمیل شد و اگر وادادگی در مقابل دشمنان به جای حفظ عزت ایران و ایرانی که قول آن را داده بودند، نشست، اگر تاسیسات هسته‌ای تقریباً از بین رفت، اگر و اگر و اگر... در عوض قرار بود پنج کشور متفقاً به ایران حمله کنند که روی کارآمدن دولت یازدهم مانع از آن شد!! و این بزرگ‌ترین دستاورد دولت کنونی است که ملت باید آن را قدر دانسته و بر صدر بنشانند! امید آنکه این تلقی درست نباشد.

 	آگهی موضوع ماده ۳ قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی برابر اراء شماره ۰۰۳۷۲۹-۰۰۱۱۴۷-۰۳۱۳۹۷۶۰ مورخ ۹۷/۱۰/۲۵ و ۰۰۳۷۳۱-۰۰۱۱۴۷-۰۳۱۳۹۷۶۰ مورخ ۹۷/۱۰/۲۵هیات موضوع قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی مستقر و واحد ثبتی حوزه ثبت ملک زبیداشت تهران تصرفات مالکانه و پلامعارض متقاضیان آقای محسن حاجی شعبانعلی فرزند رضا بشماره شناسنامه ۶۲ صادره از تهران به شماره ملی ۰۰۵۲۳۴۶۵۶۴ به میزان ۳ دانگ مشاع از شش‌دانگ و خانم صغری حاجی شعبانعلی فرزند رضا بشماره شناسنامه ۱۱۵ صادره از کن به شماره ملی ۰۰۵۲۳۲۹۷۱۰۵ در یک قطعه زمین با بنای احدائی به مساحت ۶۰/۸۲ متر مربع به میزان ۳ دانگ مشاع از شش‌دانگ به پلاک ۳۵ فرعی از ۱۳۹۷ اصلی مفروز از اصلی مذکور واقع در بخش ۱۰ تهران خریداری از مالک رسمی آقای رضا حاج شعبانعلی محرز گردیده است. لذا به منظور اطلاع عموم مراتب در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز آگهی می شود در صورتی که اشخاص نسبت به صدور سند مالکیت متقاضی اعتراضی داشته باشند می توانند از تاریخ انتشار اولین آگهی به مدت دوماه اعتراض خود را به این اداره تسلیم و پس از اخذ رسید ظرف مدت یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض دادخواست خود را به مراجع قضایی تقدیم نمایند . بدیهی است در صورت انقضای مدت مذکور و عدم وصول اعتراض طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهد شد. م الف ۲۱۴۶۸ رئیس اداره ثبت اسناد و املاک زبیداشت
---	--

حجت‌الاسلام علی یونسی، نماینده ویژه رئیس‌جمهوری در امور اقوام و اقلیت‌های دینی، علاوه بر مسئولیت‌هایی که در دو دولت اصلاحات و همچنین حسن روحانی داشته و دارد، بر مسائل فقهی و علوم قرآنی نیز مسلط است. او در این گفت‌وگو با نگاهی ریزبینانه به مسائل اقوام و مذاهب به نظریه «هم‌شناسی» پرداخته و آن را برگرفته از قرآن و صدرصد بومی و دینی می‌داند. یونسی همچنین در این مصاحبه «تنوع» و «تکثر» را از نظر قرآنی «مزیت»، «فرصت» و «استعداد» توصیف می‌کند و درباره برخی واژگان مانند «اکثريت» و «اقلیت» توضیح می‌دهد.

نظريه «هم‌شناسی» چیست و مبنای آن از منظر قرآن چگونه است؟

ما درخصوص همزیستی اقوام و مذاهب و به‌طورکلی تنوع و تکثر موجود در هر جا، نظریه‌ای ارائه کرده‌ایم. این نظریه «هم‌شناسی» نام دارد؛ به معنای به‌رسمیت‌شناختن تنوع و تکثر. نظریه مزبور که از قرآن اتخاذ شده، صد درصد بومی و دینی است و به هیچ دانشمندی تعلق ندارد. معتقدیم که قرآن، این نظریه را برای حل تضادهای جوامع مطرح کرده است. این تنوع و تکثر که از نظر قرآن، هم لازم است و هم نوعی فرصت؛ در هر جامعه‌ای به‌گونه‌ای خودنمایی می‌کند؛ هیچ جامعه‌ای، عاری از تنوع نیست. تکثر و تفاوت، لازمه خلقت است. خداوند در آفرینش، تکرار ندارد و هر چه آفریده، بی‌نظیر است. فلاسفه هم قاعده‌ای دارند؛ می‌فرمایند: «لا کره فی وجوه». هرکدام از مخلوقات، به‌تنهایی، موجود مستقلی هستند که قبل از آن، شبیهش نبوده و بعداز آن هم نخواهند بود. قرآن به‌شدت بر ضرورت تکثر و تنوع تأکید دارد و آن را نشانه قدرت خداوند و لازمه خلقت می‌داند. این تنوع و تکثر در همه ابعاد و جهات انسانی وجود دارد؛ از مسائل فیزیکی گرفته تا حوزه‌های اجتماعی، اعتقادی و مذهبی.

به اعتقاد قرآن این تنوع و گوناگونی، مشیت و اراده خداست. تنوع در زبان، مذهب، اقوام، ادیان و... مکرر به‌عنون نشانه توحید و آیات الهی در قرآن مورد‌طاهر قرار گرفته است. خداوند می‌فرماید: «وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً...»، اگر خدا می‌خواست یک امت واحد درست می‌کرد، ولی خداوند این کار را نکرد. «وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ»؛ همیشه این اختلاف وجود دارد؛ به تعبیری، آرمان یک دین و مذهب بودن همه آحاد بشر و تعلیق آنها به یک قوم و زبان واحد، از سوی خداوند نفی می‌شود و پروردگار متعال، چنین چیزی نخواسته است. نه اینکه امکان‌پذیر نباشد، بلکه این، جزء محسنات نیست. هرچه خداوند انجام می‌دهد، از جمله تنوع در خلقت انسان و مسائل اجتماعی، فکری و قومی، بهترین است. با این مقدمه کوتاه، می‌توان گفت که این اختلاف، هم لازمه آفرینش است و می‌تواند در کنار اسلام قرار از بین بردن آن، نه امکان دارد و نه به مصلحت است؛ یعنی اینکه همه مردم به یک مذهب وارد شوند، شدنی نبوده و برخلاف مصلحت خداوند است؛ حتی با ظهور امام زمان (عج) نیز این اتفاق نمی‌افتد. قرآن به‌عنوان یک قاعده می‌گوید: «لَا اِكْرَاهُ فِي الدِّينِ...». «آیه، خبر از یک سنت الهی می‌دهد؛ یعنی مشیت، آیت الهی، از آن‌ها خدا این است که هیچ عقیده‌ای را زور نمی‌توان بر کسی تحمیل کرد. ایمان، یک مسئله قلبی است و تسلیم‌شدن، عملی فیزیکی. قرآن هم به این مسئله اشاره دارد و می‌فرماید: «قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا...»؛ اعراب می‌گویند ایمان آوردیم اما قرآن می‌گوید چنین ادعای بزرگی نداشته باشید و «فَقُولُوا أَتُؤْمِنُونَ...»؛ بگویند ما مسلمان شده‌ایم؛ و به این ترتیب، قرآن این مسئله مهم را در همان ابتدا حل می‌کند. جامعه‌کوچک مدینه، پیش از هجرت پیامبر (ص) و ورود اسلام، با طیف متنوعی از تنوع و گوناگونی مواجه بود و اختلافات قومی زیادی از این شهر وجود داشت. نزاع‌های تاریخی دو قبیله «اوس» و «خزرج»، مصداق بارز این امر است؛ پیروان ادیان (مسیحیان و یهودیان) و افراد مدعی حکومت نیز بخش دیگری از این اختلافات بودند. وقتی اسلام به این شهر وارد شد، پدیده‌ای جدید بود، بنابراین نه‌تنها احتمال از میان رفتن اختلافات نبود بلکه چپ‌سا ممکن بود اختلافات تازه‌ای هم ایجاد شود، چنانچه همین اتفاق رخ داد. با اینکه همه پیامبر(ص) بیعت کردند اما ریشه‌های اختلاف همچنان وجود داشت؛ اختلافی که عمداً در سمیت شناختن تنوع و تکثر و پذیرش یک قوم، عقیده و مذهب، ریشه داشت. این اختلافات بعد از مدتی، نمایان شد، به گونه‌ای که نگرانی پیامبر (ص)م را بابت بروز جنگ داخلی برانگیخت. به‌هرحوری، هسته مرکزی اسلام در مدینه شکل گرفته بود و اهالی آن شهر، همه تسلیم‌شده بودند اما دشمنی‌ها همچنان وجود داشت و اختلافات که پیش‌تر جنبه قومی داشتند، ممکن بود رنگ مذهبی نیز پیدا کنند. پیامبر(ص) برای حل این مسئله، اقدامات عملی انجام دادند که به «عقد اخوت» معروف است. این سازمان، رفتار و اخلاق جدید، بسیار

م (شناخت) نقش مهمی در وحدت و انسجام جامعه ایفا می‌کند؛ چطور باید به این شناخت دست یافت؟ «اوس» و «خزرج»، مصداق بارز این امر است؛ پیروان ادیان (مسیحیان و یهودیان) و افراد مدعی حکومت نیز بخش دیگری از این اختلافات بودند. وقتی اسلام به این شهر وارد شد، پدیده‌ای جدید بود، بنابراین نه‌تنها احتمال از میان رفتن اختلافات نبود بلکه چپ‌سا ممکن بود اختلافات تازه‌ای هم ایجاد شود، چنانچه همین اتفاق رخ داد. با اینکه همه پیامبر(ص) بیعت کردند اما ریشه‌های اختلاف همچنان وجود داشت؛ اختلافی که عمداً در سمیت شناختن تنوع و تکثر و پذیرش یک قوم، عقیده و مذهب، ریشه داشت. این اختلافات بعد از مدتی، نمایان شد، به گونه‌ای که نگرانی پیامبر (ص)م را بابت بروز جنگ داخلی برانگیخت. به‌هرحوری، هسته مرکزی اسلام در مدینه شکل گرفته بود و اهالی آن شهر، همه تسلیم‌شده بودند اما دشمنی‌ها همچنان وجود داشت و اختلافات که پیش‌تر جنبه قومی داشتند، ممکن بود رنگ مذهبی نیز پیدا کنند. پیامبر(ص) برای حل این مسئله، اقدامات عملی انجام دادند که به «عقد اخوت» معروف است. این سازمان، رفتار و اخلاق جدید، بسیار

مردم به انسجام، اخلاق و انسانی‌زندگی‌کردن است که همه ادیان الهی در این امر مشترک‌اند. این آیه شریفه می‌فرماید: «ما شما را گوناگون آفریدیم و هیچ‌کس بر دیگری ترجیح ندارد، الا با یک ارزش انسانی». ارزش‌های انسانی، مسایقه‌کنند، بلکه در این مسایقه، برنده‌شود، برتر است. تنها، کسی که وارد مسایقه نشده، عقب مانده و هرکس در این مسایقه شرکت کند، درنهایت ترنده است. همه دونده‌ها در یک مسیر مشخص و با یک هدف معین (خدا) و در عین حال، در یک جهت حرکت می‌کنند و هیچ‌کدام ضد دیگری نیستند. هرکس تلاش می‌کند جلوی بیفتد نه اینکه مانع دیگری شود. به عبارتی قرآن، از همه پیروان ادیان برای شرکت در این مسابقه دو به سمت خدا دعوت می‌کند. هیچ‌کس حق ندارد مانع دیگری شود و در غیر این صورت، اسلام با مانع‌تراشان، مبارزه می‌کند؛ «... فَاصْبِرُوا الصَّخِرَاتِ...»، در این مسابقه کار خیر، سعی کنید از یکدیگر پیشی بگیرید. البته «... إِنْ أَكْرَمَكُمُ عِنْدَ اللَّهِ أَتَّكُمُ...»؛ بهترین‌های شما، کسانی هستند که مدارج عالی انسانی، اخلاقی و دینی را طی کردند که «عندالله» است. کمالاتی که هر کس در مسابقه، دریافت می‌کند به خاطر رقابت طرف مقابل است.

بنابراین، همه در تکامل جامعه اسلامی، سهیم هستند و یک‌پاک افراد، مروه این مسایقه دسته‌جمعی‌اند، بی‌آنکه هیچ‌کدام، مانع دیگری باشند. خداوند در این آیه می‌فرماید: «... إِنْ خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا»؛ ما در اینجا، «تعارف» را به معنای به‌رسمیت‌شناختن تکثر و تنوع انسان‌ها گرفته‌ایم. این تنوع و تکثر در دین، قوم، مذهب و عقیده، نمود می‌یابد؛ اینکه انسان را به عنوان خلیفه و آیت خدا به رسمیت

سیاست

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام علی یونسی

باید گذشته را جبران کنیم

عکس: عباس کوثری، شرق

بنشاسیم. هر انسانی، به تنهایی در درون خود، «خلیفه‌الله» است. مظهر همه کمالات انسانی در این موجود وجود دارد، حتی اگر فرعون باشد. هیچ انسانی به دلیل اینکه انسان است، از این کمالات بالقوه، محروم نشده. خداوند در درون هر انسانی، این استعداد را قرار داده تا آن را به منصفه ظهور برساند. ما به جای نزاع و محروم‌کردن دیگران، باید یکدیگر را به رسمیت شناخته و از هم کمک بگیریم. در جامعه‌ای که همه در حال مسابقه برای رسیدن به بهترین هستند، به جای اینکه در مقابل هم قرار بگیریم، در کنار هم حرکت کنیم؛ این ایده‌ای است که آیه مذکور به ما می‌دهد و تمام دعوای‌های قومی، مذهبی و دینی را حل می‌کند. قضات درخصوص برحق، خوب یا بد بودن افراد، عدالله است. بدی آن است که ما با یکدیگر نزاع کنیم. نفس دعوا، تقابل و دشمنی با هر کسی، بد است، چراکه مانع کمال و مسایقه است. به جای اینکه استعداد‌های الهی و کمالات خدایی را به ظهور برساند، آنها را نابود می‌کند. اگر چنین حالتی (به‌رسمیت‌شناختن یکدیگر) در یک محیط کوچک صورت پذیرد، امنیت برقرار می‌شود و هر جا امنیت برقرار شود، خداوند پرستش شده و جایگاه انسان نیز دیده می‌شود؛ «فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ ظَمْءٍ»؛ می‌فرماید: خدای خانه کعبه را پرستید که شما را از گرسنگی و ترس در امان نگاه می‌دارد. این یعنی به جای نزاع، با یکدیگر زندگی کنیم؛ منظور از همزیستی هم این نیست که دیگران باید مثل ما باشند، بلکه مراد، پذیرش یکدیگر است؛ اینکه، هر کس را در محیط خود بپذیریم.

قرآن از این مسئله با عنوان «جدال احسن» تعبیر کرده که مراد از آن مباحثه و گفت‌وگوی علما، بزرگان و فرهیختگان با یکدیگر است. خداوند می‌فرماید: «الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ...»؛ یعنی به جای اسلحه و زور، کلام و منطق را به کار بگیریم و قضاوت را به وجدان بسپاریم. هر چه وجدان انسان پیشنهاد، ملک قرار دهد، خداوند نمی‌گوید: «حرف من» را تبعیت می‌کنند، بلکه تأکید می‌فرماید: «هر چیزی که خودشان پسندیدند». یعنی خداوند به انسانی که آفریده، حق اختیار و آزادی داده و بر سر مذهب، انسان در پذیرش حق، آزاد است. این امر در پرتوی جدال احسن اتفاق می‌افتد، نه جدال غیراحسن.

مراد از جدال غیراحسن، همان نزاع‌ها و لجبازی‌های ماست که جنبه قهرآمیز در جنگ‌ها ظهور می‌کند. مظهر بارز جدال غیراحسن، جنگ‌های دینی است که در پرونده تمام ادیان و مذاهب دنیا، بدون استثنا وجود دارد. جنگ‌های صلیبی هزارساله مسیحیان با مسلمانان یا جنگ‌های فرقه‌ای مسلمین با یکدیگر، خشونت کنونی بوداییان در قبال مسلمانان، از آن جمله است. قرآن، ریشه تمام این نزاع‌ها را در این می‌داند که ما نمی‌خواهیم یکدیگر را به رسمیت بشناسیم، می‌گوییم: من حقم و تو، باطل. می‌خواهیم حق و باطل را با زور تحمیل کنیم نه با منطق. قرآن، میزان حق و باطل را با منطق بیان می‌کند. اما تاریخ بشری با زور، حق و باطل را پیش برده، نه منطق و هنوز هم زندگی بشر به همین صورت اداره می‌شود. بنابراین، گفت‌وگوی منطقی و جدال احسن در جامعه‌ای متکثر، گفت‌وگو مهمی در شناخت از یکدیگر (تعارف) داشته و جامعه را به سمت وحدت و انسجام رهنمون می‌کند.

● **با توجه به فرمایشات حضرت‌عالی، می‌توان به تنوع و تکثر از منظر یک «فرصت» نگریست؟**
بله؛ این نیز بخشی از نتایج نظریه «هم‌شناسی» است. ما در ایران، هم از نظر قومی، متکثر و متنوع هستیم و هم از منظر دینی، مذهبی و فرق تنوع داریم. این شرایط تقریباً در همه دنیا مشابه بوده و جوامع مختلف با این مسئله تکثر و گوناگونی مواجه هستند؛ اما نکته در‌خور تأمل آن است که از نظر قرآن این «مشکل» نیست؛ یعنی از نظر قرآن «مشکل تنوع و تکثر» تعبیری غلط است. این ما هستیم که با یک مشکل، تهدید و خطرناک می‌بینیم و از منظر قرآن، تمام این تنوع و تکثر نوعی «مزیت»، «فرصت» و «استعداد»‌های مختلف است که باید از آنها بهره گرفت. به این موضوع در آموزه‌های قرآن و روایات اسلامی با تعبیر گوناگون اشاره شده است. یکی از تعبیر قرآن از این تنوع با عنوان «معادن» است؛ از هر معدن، ماده‌ای استخراج می‌شود که بخشی از نیازمندی‌های جامعه را رفع می‌کند. به عقیده قرآن، انسان‌ها هم به

همین صورت هستند. بنابراین از نظر قرآن، تفاوت در رنگ، زبان، قوم و دین نه یک «خطر»، بلکه «فرصت»ی سودمند است. تنوع و تکثر، تکامل می‌آورد؛ چراکه رقابت‌زاست.

● **برخی برای واژه «اقلیت» بار منفی متصور بوده و معتقدند اطلاق این واژه به شماری از افراد، القاکننده احساس تبعیض است. شما در این زمینه از تعبیر «تبعیض مثبت» استفاده کرده‌اید؛ قدری دراین‌باره توضیح دهید؟**

تعبیر یا اصطلاح «اقلیت» هم در قانون اساسی ما ذکر شده و هم در علوم انسانی، ازجمله جامعه‌شناسی به آن اشاره شده است. همچنین یکی از رایج‌ترین و پرکاربردترین اصطلاحات در دنیای سیاست است. هیچ‌کدام از واژه‌های «اکثريت» و «اقلیت» در جای خود بار منفی ندارد. اکثريت و اقلیت، در حقیقت نوعی تقسیم‌بندی برای حل حقوقی مشکلات موجود است؛ منتها از آنجا که بروز تعصبات مذهبی در جامعه، تبعیض را منفی جلوه داد، واژه «اقلیت» نیز حساسیت‌برانگیز شد. در حوزه سیاست، وقتی دو حزب با یکدیگر رقابت می‌کنند، یکی رای کمتر می‌آورد و دیگری بیشتر. رای‌نیاب‌ودن به معنای بدشدن نیست، بلکه باید برای حل مسئله حقوقی-سیاسی مجلس یا ریاست‌جمهوری، به این فرمول تن دهند. به‌این‌ترتیب می‌توان گفت بحث اقلیت و اکثريت در تمام عرصه‌های سیاسی و اجتماعی مطرح است و هیچ بار مثبت یا منفی‌ای نیز ندارد؛ اما در حوزه دینی، کمی متفاوت است؛ مثلاً اکثريت را پیروان یک دین دارند و جمعیت‌های کوچک‌تری از دیگر ادیان و مذاهب هم وجود دارند، در اینجا آنچه به واژه اقلیت بار منفی داده، تعصبات دینی-برآمده از تعصبات اندک- است. اگر این تعصبات دینی حذف شوند، نه «اکثريت» به اکثريت‌بودن خود افتخار می‌کند و نه «اقلیت» از اقلیت‌بودن خود احساس بدی دارد. ما در همه شهرهای ایران بدون استثنا، جمعیت‌های کوچکی از پیروان ادیان، اقوام و زبان‌های مختلف داشته‌ایم که به صورت کامل‌مسالمت‌آمیز کنار یکدیگر زندگی کرده‌اند و هیچ مشکلی هم پیش نیامده است؛ اما هنگامی که پای تعصبات دینی به میان می‌آید، عده‌ای به «خوب» و شماری دیگر به «بد» تبدیل می‌شوند. مشکل ما همین مسئله است. وقتی جنبه‌های منفی تعصبات به یک هنجار تبدیل و در جامعه مطرح می‌شود، آن را منشأ قضاوت قرار داده و می‌گوییم: «این‌ها اقلیت‌اند، پس بدند؛ آنها اکثريت هستند، پس خوب‌اند». این حالتی است که نباید اتفاق بیفتد؛ اما متأسفانه رخ داده است. این مسئله که در همه‌جای دنیا هم وجود دارد، نوعی میدان‌دادن به گروه‌ها و جریان‌های متعصب است. با اینکه در اقلیت قرار دارند؛ اما خود را مبنای حق قرار دهد، همه حقوق را از آن خود می‌داند و دیگران را باطل و محروم می‌آورد. این محرومیت از حق که بخشی از آن به ارزش‌گذاری‌های اجتماعی برمی‌گردد، در نهایت باعث خط‌کشی‌های «خوب» و «بد» می‌شود. قبل از اینکه درباره «تبعیض مثبت» توضیح دهم، باید بگویم گاه حس بی‌عدالتی وجود دارد و زمانی واقعا بی‌عدالتی در جوامع اقلیت رخ می‌دهد. اکثريت موظف به تأمین حقوق اقلیت است؛ مثلاً از نظر اکثريت، اکثريت در مجلس موظف شده حقوق اقلیت را تأمین کند. در جامعه، دولت این وظیفه را بر عهده دارد و به اکثريت هم آموزش داده شده که حرمت اقلیت را حفظ کنند تا تجاوزی به حقوق اقلیت صورت نگیرد؛ اما ممکن است در مواردی به حقوق آنها تجاوز شود. در جامعه‌ما هر دو حالت یادشده وجود دارد؛ هم حس بی‌عدالتی و هم بی‌عدالتی عینیت‌یافته؛ جالب آنکه بی‌عدالتی را راحت‌تر می‌توان حل کرد؛ اما ازبین‌بردن حس بی‌عدالتی، بسیار دشوار است؛ به‌طوری‌که گاهی بی‌عدالتی را از بین می‌بریم؛ اما حس بی‌عدالتی همچنان وجود دارد. در هر جامعه‌ای اقلیت‌های گوناگونی وجود دارد؛ قومی، مذهبی، قرقه‌ای و حتی سیاسی.

وظیفه حکومت در قبال آنها دو چیز است؛ یکی، ترویج آموزه‌های اخلاقی و نرم‌های اجتماعی و آموزش زیست مسالمت‌آمیز در کنار یکدیگر و دیگری، وضع قوانین عادلانه، به‌صورتی‌که همه در مسیر قانون و هنجارهای طبیعی حرکت کنند و به هرکس به اندازه استغاثش، مزیت داده شود تا همه احساس کنند درباره آن‌ها عادلانه عمل می‌شود. در جامعه‌ما، هر دو این وظایف ضعیف است؛ یعنی هم نسبت به اقلیت‌ها کم‌توجهی شده، هم نوعی احساس بی‌عدالتی وجود دارد. به همین خاطر، معتقدیم باید «تبعیض مثبت» کرد؛ یعنی باید بیش از اندازه عادی درصدد جبران گذشته‌ها برآییم؛ مثلاً ۵۰ درصد جمعیت یک شهر، یک قوم است و ۵۰ درصد آن قومی دیگر؛ اما تمام مرایا به یکی از اقوام تعلق دارد. ما باید این عدم تعادل را جبران کنیم؛ تبعیض مثبت به این معناست.

● **ما در کشور خود شاهد تنوع جریان‌های فرقه‌ای از غرب تا شرق هستیم؛ از کرم‌خانه (مهد اهل حق) تا کنگاب (کانون کتابانی‌های) فرقه‌های هستنی نظیر شیخیه، کنگادیه، ذهبیه، نعمت‌اللهیه، حق و اسماعیلیه، با آزادی کامل در حال فعالیت در اماکن خود مانند «جم‌خانه‌ها» و «خانقاه‌ها» هستند، اما اقطاب برخی از این‌فرقه‌ها مواضعی دارند که منشأ بروز اختلاف شده، شماری نیز مرتکب تخلفاتی شده‌اند. این رویکرد با تسهیلاتی که این نهاد و دیگر ارگان‌های متولی نسبت به آنها اعمال می‌کنند، منافاتی ندارد؟ در قبال این آزادی عمل، چه توقعی باید از جریان‌های فرقه‌ای داشته باشیم؟**

بهرتر است بگویم آنها چه توقعی از ما دارند و ما چقدر به انتظارشان پوشش داده‌ایم.

ادامه در صفحه ۱۵

گزارش

بررسی نقض حقوق بشر با تحریم‌ها در ژنو

● **ایستا،** در حاشیه چهلمین اجلاس شورای حقوق بشر، نشست با عنوان «اقدامات یک‌جانبه قهری و نقض حقوق بشر» در مقر سازمان ملل در شهر ژنو برگزار شد که بررسی تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا و تبعات آن بر مردم عادی پرداخت. ۱۶ اسفند ۱۳۹۷ (هفتم مارس ۲۰۱۹)، در این نشست که به ابتکار و سامان‌دهی سازمان دفاع از قربانیان خشونت برپا شد، آقایان ادریس جزایری، گزارشگر ویژه حقوق بشر در رابطه با اقدامات قهری یک‌جانبه (تحریم)، گریگوار مالارد، استاد دانشگاه ژنو و عضو «شبکه تحریم» مؤسسه مطالعات بین‌الملل و توسعه؛ روح‌الله نصراللهی، دانشجوی دکتری مطالعات خاورمیانه و نیز پیمان رتوفی، رئیس جوانان متخصص انجمن ملل متحد (بورلی هلیز) و رئیس سابق بنیاد کودک (آمریکا) سخنرانی کردند و دکتر حسن فرطوسی، پژوهشگر حقوق بین‌الملل در دانشگاه ژنو، مدیریت این نشست را به عهده داشت. گزارشگر اقدامات یک‌جانبه قهری سازمان ملل متحد در این نشست گفت: «آمریکا گفته است این تحریم‌ها بدترین در تاریخ خواهد بود و در شرایط تحریم سوئیفت که انتقال کالاهای بشردوستانه مختل می‌شود، می‌توان گفت که تحریم باعث مرگ می‌شود. ادریس جزایری افزود: مشکل دیگر تحریم این است که فضای ترس ایجاد می‌کند و باعث می‌شود شرکت‌های تجاری به دلیل ترس از تنبیه‌شدن از ارتباط تجاری با کشور تحریم‌شده اجتناب کنند. او گفت: اتحادیه اروپا و کشورهای غربی تحریم را قبول ندارند و اینستکس را ابداع کرده‌اند، اما معلوم نیست شرکت‌هایی که از این ابزار استفاده می‌کنند تنبیه نشوند. البته شاید بتوان شرکت‌هایی را پیدا کرد که به تجارت با آمریکا علاقه‌مند نباشند و با ایران رابطه تجاری برقرار کنند. گزارشگر تحریم‌های سازمان ملل در ادامه درباره تحریم‌های فرامزی علیه ایران ابراز نگرانی کرد و گفت: شرایط ایران، محاصره اقتصادی است و من همواره گفته‌ام که برای حمایت از غیرنظامیان تحت محاصره باید مطابق کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو عمل شود. تحریم‌های خارج از روند سازمان ملل، هم ناشیروغ و هم غیرقانونی هستند. اروپا نیز این تحریم‌ها را غیرقانونی می‌داند. او درباره تحریم‌ها، توصیه‌های پیشین خود را ارائه داد که از مجمع عمومی خواسته بود از دیوان بین‌المللی دادگستری بخواهد درباره تحریم‌ها نظر بفرماید. او گفت: تحریم‌ها، تهدیدکننده امنیت ایران است و باید برای تحریم‌ها نماینده ویژه تعیین کند. او همچنین پیشنهاد داد یک کارگروه تشکیل شود تا روی تحریم کار کند و به دبیرکل سازمان ملل گزارش دهد. ادریس جزایری در پایان درباره نقض سازمان‌های غیردولتی در حوزه تحریم گفت: سازمان‌های غیردولتی بزرگ تاکنون برای قربانیان تحریم قدمی برداشته‌اند. پس از گزارشگر ویژه تحریم‌ها و در ادامه این نشست، دکتر مالارد، استاد دانشگاه ژنو گفت: بانک‌ها مایل به همکاری با ایران نیستند چون از تلافی آمریکا و قدرت‌های بزرگ می‌ترسند. او درباره اس‌پی‌وی یا کانال ارتباط مالی مستقل از سوئیفت توضیحاتی ارائه داد و گفت: اس‌پی‌وی یک راه حل تکنیکی است که به شرکت‌ها کمک می‌کند بدون نیاز به مجوز او‌فک کار کنند اما تا زمانی از این مجوز بی‌نیاز خواهند بود که فقط دارو و مواد غذایی مبادله کنند و به اقلامی مانند نفت نپردازند. سخنران بعدی این نشست روح‌الله نصراللهی، دانشجوی دوره دکتری دانشگاه اسکفورد بود. او در ادامه این بحث گفت: هر چند در فورست بلندبادی تحریم‌های او‌فک اشاره‌ای به دارو و تجهیزات پزشکی نشده، این تحریم‌ها به گونه‌ای طراحی شده است که عملاً راه را برای هرگونه مبادله دارو و غذا بین ایران و کشورهای دیگر می‌بندد. او افزود: اصلی‌ترین مانع در برابر مبادله کالاهای درمانی دارو، دسترسی‌ناداشتن شرکت‌های ایرانی به شبکه تابلاتان بین‌بانکی سوئیفت بود. او سووی بین‌شرکت‌های دارویی نیز از هرگونه تبادل محصول با شرکت‌های ایرانی اجتناب می‌کند، زیرا در معرض تهدید جدی به دلیل تحریم‌های ثانویه آمریکا هستند. چنین شرایطی موجب مشکلات متعددی چون کمبود داروی بیماران خاص، افزایش قیمت داروهای وارداتی، افزایش واسطه در بازار دارو، عدم ورود محصولات شرکت‌های طراز اول و گرایش شرکت‌های واردکننده به سمت شرکت‌های تولیدکننده کمتر شناخته‌شده، بازار سیاه دارو و... می‌شود. او در پایان ضمن تأکید بر ضرورت توجه ویژه به آثار بشردوستانه و حقوق بشری تحریم‌ها در ایران، پیشنهاد داد که شورای حقوق بشر یک دبیرخانه دائمی برای ثبت نقض حقوق بشر ناشی از اقدامات قهری یک‌جانبه کشورهای مختلف ایجاد کند. از نظر این دانشجوی دانشگاه اسکفورد، کشورهای تحریم‌کننده مطابق حقوق بین‌الملل تعهد دارند که نسبت به رعایت ابعاد حقوق بشری و بشردوستانه اقدامات فراسرمزنجی خود مسئولیت‌پذیر باشند. آخرین سخنران این نشست هم دکتر پیمان رتوفی از بنیاد کودک بود. او گفت: هنگام ارائه کمک‌های بشردوستانه به یک کشور تحریم‌شده، سازمان‌های غیردولتی و سازمان‌های غیرانتفاعی باید طبق مقررات او‌فک عمل کنند و مجوز او‌فک بگیرند. پس از اخذ مجوز او‌فک از وزارت خزانهداری، چالش انتقال پول به ایران آغاز می‌شود. بنیاد کودک برای ارسال کمک به ایران تحت پیگرد قانونی قرار گرفته و دچار مشکل شده است. بنیاد کودک مجوز او‌فک را دریافت کرده است، با این حال، بانک‌های آمریکایی و بین‌المللی از انجام معاملات بانکی با ایران خودداری می‌کنند.